

L'encaix territorial de Sant Cugat dins la realitat comarcal i metropolitana: de la ciutat adolescent a la ciutat madura i oberta

Albert Cortina

En l'actual confluència d'inici del segle XXI, els ciutadans de Sant Cugat ens reunim en un Congrés per repensar sobre l'encaix territorial de la nostra ciutat dins la comarca del Vallès, el nostre paper dins la Regió Metropolitana de Barcelona i l'aposta cap a un concepte de ciutat oberta a la resta de realitats territorials (Catalunya, Europa, el món).

Avui, la comarca del Vallès no és una terra verge, no és un espai per fer, sinó que és un territori absolutament condicionat que necessita intervencions fortes tant per resoldre greus problemes com per erigir noves infraestructures necessàries per garantir la vida econòmica i social del nostre futur immediat.

Hi ha grans alternatives possibles per plantejar un creixement concentrat o difús a l'àmbit del Vallès, de caràcter únicament endogen o no, al pla o a la muntanya; considerar la comarca com un espai de pas o un àmbit tancat, depenent o suburbial de la conurbació barcelonina, o amb caràcter propi.

I les preguntes són clares: com aquest conglomerat plural, viu, ric i complex, pot endegar el seu planejament, com pot endreçar el seu territori a escala supramunicipal, resolent problemes i contradiccions entre els diversos àmbits i amb la resta de la Regió Metropolitana? Com pot el Vallès superar la seva dèbil estructura territorial i quin paper té a fer el municipi de Sant Cugat?

A aquesta necessària reflexió sobre el lloc a ocupar en el puzzle de la Regió Metropolitana s'afegeix un posicionament sobre el model de ciutat que defineixi el futur de Sant Cugat com el d'una ciutat madura i oberta

En aquest sentit cal tenir en compte que la inversió quasi exclusiva en el hardware de la ciutat és pròpia d'una ciutat adolescent.

En altres indrets i ciutats comença a parlar-se d'inversions per a la formació de capital fix, físic o social, una espècie de "cultura del reciclatge", en virtut de la qual no es produeix a la substitució d'un actiu fix, fins haver esgotat -mitjançant canvis organitzatius i de recursos humans- totes les possibilitats de rendiment dels actius ja instal·lats.

Haurà de ser en el software de la ciutat i del territori -sostenibilitat, reordenació del tràfic, noves tecnologies de gestió, obertura de nous canals de participació i integració, gestió del canvi cultural i de la societat de la informació- on caldrà centrar els esforços de regeneració i reforma fins assolir l'estatus de ciutat madura.

Així doncs, el clima de l'urbanisme del futur i de l'ordenació del territori no ho perfilarà només les grans obres públiques i el creixement sense límits, sinó les programacions articulades en el coneixement i les noves tecnologies i el desenvolupament sostenible.

L'urbanisme de principis del segle XXI consistirà en convertir les ciutats en xarxes que seran protagonistes de la societat de la informació. Les comunicacions tendiran a substituir el tràfic rodat mitjançant tràmits electrònics: banca, compres i treball a domicili. Les xarxes cohesionaran als col·lectius ciutadans fins a nivells insospitats per les actuals associacions de veïns. Un bon nombre de persones alertades contínuament sobre el seu entorn, i comunicades instantàniament representaran un potencial de participació i innovació per resoldre els problemes de les ciutats i regions o nebuloses metropolitanes fins ara inexplorats.

En aquest nou context l'Administració municipal pot, per apropament als ciutadans, convertir-se en un element articulador idoni de xarxes que evitin per exemple els desplaçaments físics innecessaris dels ciutadans.

Les característiques del nostre model de ciutat, europeu i mediterrani, haurà de sustentat-se en tres elements fonamentals:

a) La barreja de les funcions i dels diferents usos del territori amb criteris de sostenibilitat (usos residencials, d'activitat econòmica, d'equipament col·lectiu, de preservació i gestió integral dels espais oberts de qualitat, de protecció dels espais naturals, etc)

b) La referència a l'escala humana (el respecte profund per l'individu, la identitat cultural i col·lectiva com a ciutadans, etc)

c) La qualitat i estètica dels espais públics (els llocs viscuts en comú, els parcs urbans i periurbans, les places i els carrers, l'arquitectura dels equipaments, etc)

En aquest sentit, l'urbanisme i l'ordenació del territori s'han hagut d'enfrontar constantment a problemes qualitius i quantitius. Aspectes qualitius com per exemple, l'ocupació i l'aprofitament del sòl, la legibilitat de l'estructura urbana i territorial, la qualitat dels espais i dels ambients, i en definitiva el benestar o el malestar dels ciutadans en la seva ciutat o territori de referència. Però també existeixen uns paràmetres quantificables, com la seguretat, la pol·lució, les aglomeracions, etc. que mitjançant nous instruments (Agendes 21, per exemple) caldrà anar reflectint en indicadors de sostenibilitat.

En l'actualitat, cal actuar en aquests aspectes qualitius i quantitius des de l'urbanisme democràtic, des de l'urbanisme del compromís, sense que això freni massa la creativitat, sense que s'imposi en detriment de les tradicions d'iniciativa i invenció urbana.

L'urbanisme democràtic del segle XXI serà, sens dubte més respectuós amb els valors urbans, amb un nou sentit de la ciutat i de l'espai. A la fi, ens adonarem els professionals de la planificació i de la gestió urbanística i territorial que tenir en compte els interessos de la gent, realitzar un compromís, és també tenir en compte la seva visió de l'espai.

L'urbanisme democràtic serà més subtil i més complex que el d'altres èpoques precedents. Per arribar a un compromís, les idees massa senzilles no se sostenen. I a més, com haurà estat concebut pels seus habitants, l'escala humana estarà més present, l'home podrà sentir-se més fàcilment a casa seva.

Les Administracions tenen en aquest procés un paper decisiu. Les seves accions hauran de transformar-se per posar-se al servei de la coordinació i de l'impuls, per tal de conservar la coherència dels projectes: un paper de regulació, més que d'autoritat absoluta.

I en aquest nou context i en aquestes noves realitats, Sant Cugat passarà d'una ciutat adolescent a una ciutat madura, oberta i integrada en una xarxa de ciutats que s'hauran de relacionar en diferents realitats territorials: el municipi, la comarca, la regió metropolitana, la nebulosa de la ciutat difusa, Catalunya, Europa, el món.

I serà en aquest marc integrat i obert alhora, on Sant Cugat haurà de cercar el seu lloc en un esquema hologràfic de globalització territorial.

Albert Cortina i Ramos és advocat, consultor en gestió territorial i ambiental. Estudi DTUM.